

O'ZBEKISTON YANGI MA'RIFIY JAMIYATINI YARATISHDA CHET TILLARNING O'RNI

Berdimurodova Surayyo Baxodir qizi

Termiz Davlat pedagogika instituti xorijiy til va adabiyoti(yevro ingliz tili) yo'nalishi talabasi

Adilova Muhabbat Asadovna

Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti o'zbek tili va adabiyoti (tillar) kafedراسi rus tili o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7110369>

Annotatsiya. XXI asrda yoshlar dunyoqarashiga salbiy ta'sir ko'rsatish tahdidlarining kuchayishi sharoitida chet tillarini o'rganishning dolzarbligi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Bundan tashqari, yosh avlodning intellektual rivojlanishini oshirish maqsadida oliy ta'lim muassasalari va xalqaro jamoat tashkilotlari vakillarining ta'lim sohasida ikki tomonlama hamkorlikni yo'lga qo'yish va faollashtirishni nazarda tutadi. Ta'kidlash joizki, O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng mamlakatimiz ta'lim sohasining xavfsizligi va barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun chet tillarini yuqori kommunikativ saviyada o'rganish zarurligi ta'kidlangan edi. Ayni paytda jahon hamjamiyatining fikricha, O'zbekiston xorijiy hamkorlar bilan turli yo'nalishlarda, jumladan, ta'lim sohasida ham faol hamkorlik qilmoqda.

Kalit so'zlar: XXI asr, chet tillari, ta'lim, o'qitish metodi va uslublari, O'zbekistonning zamonaviy ta'lim jamiyati.

РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В СОЗДАНИИ НОВОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ОБЩЕСТВА УЗБЕКИСТАНА

Аннотация. В 21 веке в условиях нарастания угроз негативного влияния на мировоззрение молодежи особое значение приобретает актуальность изучения иностранных языков. Кроме того, в целях повышения интеллектуального развития подрастающего поколения предусматривается налаживание и активизация двустороннего сотрудничества между представителями высших учебных заведений и международных общественных организаций в сфере образования. Следует отметить, что после обретения Узбекистаном независимости подчеркивалась необходимость изучения иностранных языков на высоком коммуникативном уровне для обеспечения безопасности и стабильного развития сферы образования нашей страны. В настоящее время, по мнению мировой общественности, Узбекистан активно сотрудничает с зарубежными партнерами по различным направлениям, в том числе в сфере образования.

Ключевые слова: 21 век, иностранные языки, образование, методы и методы обучения, современное образовательное общество Узбекистана.

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGES IN THE CREATION OF A NEW EDUCATIONAL SOCIETY IN UZBEKISTAN

Abstract. In the 21st century, in the context of growing threats of a negative impact on the worldview of young people, the relevance of learning foreign languages is of particular importance. In addition, in order to increase the intellectual development of the younger generation, it is planned to establish and intensify bilateral cooperation between representatives of higher educational institutions and international public organizations in the field of education. It should be noted that after Uzbekistan gained independence, the need to study foreign languages at a high communicative level was emphasized in order to ensure security and stable development of the education sector in our country. At present, according to the world

community, Uzbekistan is actively cooperating with foreign partners in various areas, including in the field of education.

Keywords: *21st century, foreign languages, education, teaching methods and methods, modern educational society of Uzbekistan.*

KIRISH

Ushbu maqolada O'zbekistonning zamonaviy ta'lim jamiyatini shakllantirish sharoitida chet tillarini o'qitish tahliliga alohida e'tibor qaratilgan. Chet tillarni o'qitishning ahvoli nafaqat o'qitishning metod va usullariga, balki dastur, darsliklar, o'quv qo'llanmalar va o'quv-uslubiy majmualarning sifatiga ham bog'liq, deb hisoblaymiz. O'zbekistonning Birinchi Prezidenti I.A.Karimov ta'kidlaganidek: "...Davlat ta'lim standartlari, o'quv dasturlari va o'quv adabiyotlarini takomillashtirish, oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimidagi ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklarini talablarni hisobga olgan holda qayta ko'rib chiqish zarur. bugun" [1].

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Hozirgi vaqtda jahon hamjamiyati axborot tsivilizatsiyasi davriga qadam qo'yimoqda, bu esa muloqot to'sig'ini yengib o'tish, chet tilini o'zlashtirish masalasini ko'tarmoqda.

Fan va texnikaning jadal rivojlanishi hamda hisoblash texnikasi va EHMning nafaqat ishlab chiqarishda, balki o'qitishda ham tobora jadal sur'atlarda qo'llanilishi sharoitida o'qitishning eng samarali usullarini izlash zamonaviy texnik vositalardan foydalanishga olib keldi. chet tillarini o'qitishda anglatadi.

Chet tilidagi kasbiy kompetentsiya deganda shaxsiy xususiyatlar majmuasi tushuniladi, ularga intilish o'quv va kognitiv jarayonni rag'batlantirish uchun eng yaxshi sharoitlarni yaratadi, chunki u chet tilida professional muloqot jarayonida psixologik jihatdan to'laqonli o'zaro ta'sirni ta'minlaydi. p. 53].

Ma'lumki, so'nggi 20 yil ichida kitob o'qishga qiziqish sezilarli darajada pasayganini kuzatishimiz mumkin. Ilgari yoshlar bo'sh vaqtlarining asosiy qismini milliy va xorijiy adabiyotlarni o'qish bilan o'tkazgan bo'lsa, hozir kitob o'rnini internet egalladi, desak xato bo'lmaydi. Albatta, bu achinarli holat desak xato bo'lmaydi. Bu muammoni bartaraf etish maqsadida Prezidentning 2017-yil 13-sentabrdagi "Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish va targ'ib qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risida"gi PQ-3271-son qarori qabul qilindi. nashr etilgan. Shu munosabat bilan biz, pedagoglar, yosh avlodning ma'naviy-intellektual salohiyati, ongi va dunyoqarashini yuksaltirish, mehr-muhabbat bilan yashaydigan barkamol insonni tarbiyalashda muhim o'rin tutadigan kitobxonlik madaniyatini yuksaltirishga alohida e'tibor qaratishimiz kerak. Vatanga, xalqqa sadoqat. Darhaqiqat, o'qish so'zma-so'z belgilarda ifodalangan og'zaki ma'lumotni idrok etish va uning mazmunini payqash jarayonidir [2, p. 11]. Bu ta'rif o'qishning barcha turlarini qamrab oladi; badiiy adabiyotdan boshlab aniq fanlarga o'qish formulalarini kiritish mumkin. Ushbu maqolada biz chet tili sinfida o'qish maqsadiga e'tibor qaratamiz.

TADQIQOT NATIJALARI

Hozirgi kunda yoshlarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun qanday adabiyotlar tavsiya etiladi, degan savol tug'iladi. asrlar davomida jahon adabiyotining buyuk namoyandalari bo'lgan Iogan Volfgang Gyote, Jek London, Aleksandr Dyuma, Lev Tolstoy, Fyodor Dostoyevskiyning umuminsoniy qadriyatlarini aks ettirgan asarlarini tavsiya etish yoki bermaslik

masalasi. Olimlar inson umri davomida aqliy ravshanlikni saqlab qolish uchun doimo o'z miyasini rivojlantirishi kerakligini tan oladi. Bu jarayon, ayniqsa, chet tillarini o'rganishda samarali hisoblanadi [1-12]. Buning eng samarali usullaridan biri muntazam o'qishdir. Chet tilidagi matnni o'qish jarayonida o'quvchilar, avvalo, uni ona tili bilan birinchi bosqichda, ya'ni grammatik darajada (so'z tartibi, yuklama va artikl) solishtirishga harakat qiladilar. Ikkinchi bosqichda asarning semantik jihatlari, ya'ni ikki tildagi ikki tushuncha o'rtasidagi o'xshashlik va farqlar, masalan, rus tilidagi so'zlar o'zbek quyoshi yoki tojik quyoshi emas. Jazirama quyosh ostida yashayotgan o'zbek hech qachon o'tob so'zini ishlatmaydi, biroq o'zbek xalqi salqinlik va osoyishtalik keltiradigan oyga mutlaqo boshqacha munosabatda. Rus xalqiga tinchgina tuyulishi mumkin. Albatta, nemis yozuvchisi Gyotening "O'zga tilni bilmagan, ona tilini ham bilmaydi" degan hikmatli so'zlarini yodga olishimiz kerak. Chet el adabiyoti inson tafakkurini shakllantirishning asosiy omillaridan biridir.

Biz ish bilan bandligimiz hisobiga kundalik hayotimizda kitob o'qishga kamroq vaqt ajratamiz. Boshqa tomondan, internet va axborot texnologiyalarining rivojlanishi, ya'ni kompyuter o'yinlarining ommalashgani tufayli virtual hayotga ko'nikyapmiz. Televizorni masofadan boshqarish yoki noutbukda istalgan filmni tomosha qilish orqali ma'naviy dam olayotgandekmiz. Biroq, muntazam ravishda kitob o'qiydigan odamlar professional hayotda muvaffaqiyat qozonishlari, oilaviy munosabatlarni yaxshilash uchun ko'proq imkoniyatlarga ega bo'lishlari yoki tengdoshlariga qaraganda yoshroq ko'rinishga ega bo'lishlari va uzoq umr ko'rishlari chet ellik va G'arbiy Yevropa olimlarining ilmiy ishlarida ko'p marta isbotlangan. . Umuman olganda, kitobxonlik insonning shaxs sifatida shakllanishida asosiy omil bo'lib xizmat qiladi, degan g'oya G'arb olimlari tadqiqotlarida o'z isbotini topgan. Xorijiy va mahalliy ilmiy adabiyotlar tahlili natijasida biz mutolaaning quyidagi ijobiy tomonlarini qayd etishni lozim topdik. O'qish insonning so'z boyligini oshiradi, ya'ni uning sinonimik variantlarini takroriy so'zlardan foydalanmasdan qo'llay oladi, o'quvchi savodxonligini oshiradi. Kishilar bilan muloqot qilishda kitobxonlik asosiy rol o'ynaydi [13-25]. O'qish orqali insonning nafaqat savodxonligi, balki nutqiy ko'nikmalari ham doimiy ravishda takomillashtiriladi. Bundan tashqari, ularni o'z fikrlarini aniq va chiroyli ifoda etishga o'rgatish bilan birga, suhbatdoshlar orasida qiziqarli suhbatdosh bo'lish imkoniyatlarini oshiradi. Bu, o'z navbatida, shaxsga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. O'qishning inson uchun eng foydali psixologik jihatlardan biri kasbiy faoliyatda stressni kamaytirish, inson ruhiyatini tinchlantirish, tanani stressdan chiqarish va uning xususiyatlarini birlashtirishdir. Psixologlar uyquga ketishdan oldin kitob o'qishni maslahat berishadi.

MUHOKAMA

O'qish xotira va tafakkurni rivojlantiradi, nutq faoliyatining bunday turi biz ommaviy axborot vositalarida biron bir san'at asari yoki boshqa xabarni idrok qilganimizda fikrlashimizga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biz asarni o'qir ekanmiz, ko'proq o'ylaymiz, uning asosiy g'oyasini tushunishga harakat qilamiz, unda tasvirlangan qahramonlarning tashqi ko'rinishi, libosi, uni o'rab turgan predmetlarini tasavvur qilishga harakat qilamiz. Bu o'z navbatida xotirani rivojlantiradi va fikrlashni charxlaydi. Psixologik tadqiqotlar ham o'qish miya bilan bog'liq kasalliklardan himoya qilishini ko'rsatdi. O'qish paytida miyaning faolligi oshadi va doimo ohangda bo'ladi, bu esa miyaning holatini yaxshilaydi. Mutolaaning eng mashhur, xususiyatlaridan biri shundaki, u kitobxonlik orqali insonni yoshartiradi, ya'ni miya faoliyati susayganda, odam tezroq qari boshlaydi. Miyaning muntazam ishlashi tufayli biz qarishni

kechiktirishga majbur bo'ldik. Kitobxonlikning psixologik xususiyatlarini davom ettirar ekanmiz, uning yana bir jihati uning uyquga ijobiy ta'siri bo'lib, uxlashdan oldin kitob o'qish orqali inson organizmi unga ko'nikadi va pirovardida odam tezroq uxlay boshlaydi. Natijada biz nafaqat uyqumizni yaxshilaymiz, balki ertalab o'zimizni yanada sergak his qila boshlaymiz. Muntazam o'qish bizni yanada ijodiy bo'lishga undaydi. Ijodkor odamlar bir vaqtning o'zida har qanday muammoni hal qilish uchun bir nechta g'oyalarni o'ylab topishlari mumkin. Nihoyat, o'qishning so'nggi xususiyati shundaki, u diqqatni jamlashga o'rgatadi, ya'ni kitob o'qiyotganimizda, diqqatimizni begona narsalarga emas, asar mazmuniga qaratishimiz kerak. Bundan tashqari, kitoblarni muntazam o'qish ob'ektivlik va ongli qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, bugungi kunda metodika fanining oldida turgan vazifalardan biri o'quvchilarni o'qishga o'rgatishdir. Xususan, chet tili o'qituvchisi o'quvchilarda o'rganilayotgan tildagi notanish matnni o'qish jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni yengib o'tishda, tegishli ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Natijada o'quvchilarda matnni tushunish jarayonida yangi g'oyalarni izlash, ijodiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi, desak xato bo'lmaydi.

Shunday qilib, chet tilini o'zlashtirish zarurati hali ham tilga oid bo'lmagan universitet talabalarining ko'pligi tomonidan so'roq qilinmoqda[26-32]. Ko'pchilik talabalar chet tilini faqat madaniyatli inson bo'lish uchun yoki yaxshi baho olish, imtihon topshirish yoki kredit olish uchun o'rganish kerak, deb hisoblaydi. Faqat bir nechta talabalar kognitiv ichki motivlar asosida til o'rganishga haqiqiy qiziqish bildiradilar.

Chet tilini o'rganishning muhimligi to'g'risidagi yuqoridagi mantiqiy asos talabalarning aksariyati uchun ishonarli bo'lib tuyuladi, ular uchun chet ellik mutaxassislar bilan hamkorlik qilish va xorijiy adabiyotlardan o'z mutaxassisligi bo'yicha qo'shimcha ma'lumot olish imkoniyati juda xayoliy istiqboldir.

Xorijiy til zamonaviy mutaxassisni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki uni bilish kasbiy tayyorgarlikning zaruriy qismiga aylandi. Nolingvistik universitetlarning bitiruvchilari zamonaviy jamiyatda yuqori talablarga javob berishi kerak - nafaqat o'z kasbining professional, balki chet tilini ham yaxshi bilishi kerak. Shunga qaramay, kelajakni oldindan aytib bo'lmaydi. Dunyo o'zgarimoqda va odamlarning muloqotga bo'lgan ehtiyojlarining o'zgarishi bilan universitet talabalarining til tayyorgarligini kuchaytirish zarurati ortib bormoqda.

Shunday qilib, nolingvistik universitetdagi fanlar orasida chet tili alohida o'rin tutadi va uni o'rganish nafaqat muhim, balki zamonaviy jamiyat talablariga javob beradigan barkamol va bilimli shaxsni tarbiyalash uchun ham zarurdir [1]. 33-40].

Ingliz tili nafaqat biznes va xalqaro muloqot uchun, balki siyosiy, madaniy, ilmiy-texnikaviy o'zgarishlar va yutuqlar, patentlar, hujjatlar va kompyuter texnologiyalari tili sifatida global til xarakterini oldi. Ingliz tilini bilish mutaxassisning o'sishi uchun amaliy ahamiyatga ega.

Zamonaviy dunyoda ta'lim islohotlarining muhim maqsadi kasbiy bilim darajasini oshirish, tillarni bilish zarur bo'lgan mutaxassisning raqobatbardoshligini oshirishdir. Talabalarga chet el manbalaridan ma'lumot olishni o'rgatish tilni bilishni o'rgatish kabi zarurdir. Bu, ayniqsa, turli sohalar bo'yicha mutaxassislar tayyorlaydigan nolingvistik fakultetlarga tegishli. Bu imkoniyatlarni ro'yobga chiqarish uchun chet tilini o'zlashtirish motivatsiyasi ortdi. Mutaxassislik bo'yicha talabalarni asl adabiyotlarni o'qish va tarjima qilishga o'rgatish muayyan soha mutaxassisini tayyorlashda chet tilini o'qitishning asosiy vazifalaridan biridir.

Universitetdagi atamashunoslik ishining ayrim jihatlari ushbu muammoni hal qilishga yordam berishi mumkin.

XULOSA

Mutaxassislik tilini o'qitishning muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'quv materialini to'g'ri tanlashga, fanlararo aloqalarni hisobga olishni nazarda tutadigan va tegishli bo'lgan profil bo'yicha terminologik ishlarni tashkil etishga bog'liq. Ingliz, rus va arab kabi tillar ish yuritadigan xalqaro tillardir; madaniy, siyosiy uchrashuvlar, ilmiy anjumanlar o'tkazildi. Ingliz tili turizm va ko'ngilochar til ekanligini aytmasa ham bo'ladi; Xalqaro internet tarmog'idagi saytlarning 80% ingliz tilida, 90% bosma nashrlar ingliz tilida, ingliz tilidagi internet fan va texnikaning eng so'nggi yutuqlari haqida ma'lumot manbai hisoblanadi. Faqat shunday mutaxassis mehnat bozorida talabga ega bo'lishi va kelgusi faoliyatida muvaffaqiyat qozonishi mumkin.

REFERENCES

1. Nabievna, N. D. (2021). The importance of interactive games in english language teaching and their impact on the teaching process. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(4), 1086-1089.
2. Nabievna, N. D. (2021). The Essence of Upbringing and Preservation of Traditions in Uzbek Families. *International Journal of Development and Public Policy*, 1(4), 54-56.
3. Nabievna, N. D. (2021). The Difference Between Mother-In-Law and Daughter-InLaw in Uzbek Families with Mother-In-Law and DaughterIn-Law in Other Countries Families. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 3, 14-17.
4. Latibjonovna, B. G. (2021). Ethics of the Relationship between the Medical Professional and the Patient System. *International Journal of Development and Public Policy*, 1(4), 115-120.
5. Karimova, F., & Azizova, M. (2021). THE UZBEK FOLK SONGS AND THEIR IMPORTANCE IN NATIONAL LITERATURE. *Интернаука*, (10-2), 91-93